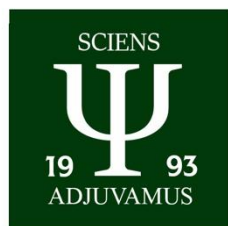

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
КОНФЛІКТОЛОГІЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ"
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

КАФЕДРА
ЗАГАЛЬНОЇ, ВІКОВОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ М.А. СКОКА

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 «Середня освіта (Історія)»
Освітньо-професійна програма	«Середня освіта (Історія)»
Кількість кредитів	
Рік підготовки, семестр	
Компонент освітньо-професійної програми	вибірковий
Дні занять	Згідно з розкладом
Мова викладання	українська
Консультації	вівторок, 12.00, каб. 307
Викладач	кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології Панченко Вікторія Олександрівна
Контакти	vikapan@ukr.net +380975033505

ОПИС КУРСУ

Викладання дисципліни «Конфліктологія» спрямоване на створення у слухачів системи теоретичних знань про конфлікт як складний, багатозначний, поліфункціональний феномен та практичних навичок комунікації в ситуації будь-якого ступеня конфліктності, знань про ключові проблеми теорії та практики переговорів, про стратегію і тактику переговорного процесу. У межах вивчення курсу формується професійна конфліктологічна компетентність, студенти набувають достатній рівень конфліктологічної культури для конструктивної соціальної та професійної взаємодії, прагматичного аналізу, конструктивного вирішення та попередження конфліктів у соціальних та професійних практиках.

Даний курс пов'язаний із низкою попередньо вивчених фундаментальних («Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія») та прикладних («Психодіагностика») дисциплін.

Загальною метою вивчення дисципліни «Конфліктологія» є формування у студентів цілісної системи знань про природу конфліктів, причини їх виникнення, способи управління конфліктними ситуаціями й методи подолання конфліктів.

ЗМІСТ КУРСУ

№	Тема	Аудиторних	
		Денне відділення	Заочне відділення
Змістовний модуль 1. Загальна теорія конфлікту			
1	Розвиток конфліктології як науки та навчальної дисципліни.	2	0
2	Механізми виникнення конфлікту	0	0
3	Сутність конфлікту, його структура та функції;	4	2
4	Причини та особистісні передумови конфліктів. Конфліктність особистості.	2	0
Змістовний модуль 2. Феноменологія та аналіз різнотипних конфліктів			

5	Типологія та динаміка конфліктів.	2	2
6	Внутрішній конфлікт особистості	4	0
7	Міжособистісний конфлікт.	2	2
8	Групові та між групові конфлікти.	2	0
9	Масові конфлікти у сучасному суспільстві.	0	0
10	Сімейні конфлікти	4	0
11	Педагогічні конфлікти	2	0
Змістовний модуль 3. Технології вирішення конфліктів.			
12	Психологія управління конфліктами;	4	0
13	Психологія переговорного процесу	2	0
14	Посередництво в конфлікті.	0	2
	Всього	30	8

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
ЗК 04	Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми.
ЗК 05	Здатність ефективно працювати одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні.
ЗК 08	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ФК 02	Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти українською мовою, формувати мовно-комунікативні уміння учнів.
ФК 07	Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами).

ПИТАННЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ (ЗАЛІК)

1. Конфлікт: поняття та основні ознаки
2. Конструктивні та деструктивні функції конфліктів (за Л.Козером та М.Дойчем)
3. Конфлікт як предмет дослідження. Конфліктологія
4. Психологічні традиції вивчення конфліктів (1. Інтрапсихічний підхід: З.Фрейд, К.Хорні, Е.Еріксон, А.Адлер, К.Юнг. 2. Ситуативний підхід: біхевіористи, М.Дойч, М.Шериф)
5. Психологічні традиції вивчення конфліктів (1. Когнітивістський підхід: К.Левін, Ф.Хайдер, У.Клар, В.М'ясищев. 2. Практично-орієнтований підхід: К.Роджерс, Р.Мей, Ф.Василюк, С.Мінухін, Ч.Фішман)
6. Структурні характеристики конфліктів (1. Учасники. 2. Умови. 3. Предмет. 4. Дії учасників. 5. Результати)
7. Динамічні характеристики конфліктів (1. Передконфліктна ситуація. 2. Інцидент. 3. Ескалація. 4. Кульмінація. 5. Завершення конфлікту. 6. Постконфліктна ситуація)
8. Особистісний конфлікт: поняття, особливості та характеристики
9. Види особистісних конфліктів та причини їх виникнення
10. Наслідки особистісних конфліктів та способи їх вирішення
11. Поняття, особливості та динаміка міжособистісного конфлікту
12. Види міжособистісних конфліктів та причини їх виникнення
13. Конфліктні особистості та люди-маніпулятори
14. Класифікація конфліктів в організації (1. Особистість – особистість. 2. Група – група. 3. Група – особистість)

15. Специфіка і джерела конфліктів в організаціях (1. Структурні конфлікти. 2. Інноваційні конфлікти. 3. Позиційні конфлікти. 4. Конфлікти справедливості. 5. Суперництво за ресурси. 6. Конфлікти групової динаміки).
16. Управління та вирішення конфліктів в організаціях
17. Специфіка та класифікація регіональних конфліктів
18. Основні психологічні підходи до проблеми регіональних конфліктів: мотиваційний (експеримент Ф.Зімбардо); ситуативний (експеримент М.Шерифа); когнітивний (експеримент Г.Теджфела)
19. Управління регіональними конфліктами
20. Поняття сімейного конфлікту, його особливості, основні класифікація сімейних конфліктів
21. Попередження та вирішення сімейних конфліктів (ігрові методи вирішення сімейних конфліктів; сімейне консультування; психодрама у сімейній психотерапії; системна сімейна психотерапія)
22. Поняття педагогічного конфлікту та його специфічні особливості
23. Класифікація педагогічних конфліктів (1. Мотиваційні конфлікти у системі взаємин “вчитель – учень”. 2. Конфлікти взаємодії у системах взаємин “учень – учень”, “вчитель – учень”, “вчитель – вчитель”, “вчитель – адміністрація школи”. 3. Конфлікти спровоковані недоліками в організації навчання; конфлікти педагогічного спілкування (конфлікти сприймання, комунікації та взаємодії)
24. Способи попередження та вирішення педагогічних конфліктів (управління емоціями; вибір стратегії поведінки у конфлікті; аналіз конфлікту)
25. Прогнозування, психопрофілактика та попередження конфліктів
26. Стили поведінки у конфлікті
27. Поняття про переговори, їх основні етапи та стилі ведення переговорів (1. Жорсткий стиль. 2. М'який стиль. 3. Торговий стиль. 4. Стиль співпраці)
28. Маніпулятивні технології у переговорному процесі та способи протидії їм
29. Медіація як форма ведення переговорів: поняття, функції та стадії процесу медіації
30. Робота медіатора по вирішенню міжособистісних конфліктів

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Базова:

1. Анцупов А. Я. Конфликтология в схемах и комментариях. – СПб.: Питер, 2006. – 288 с.
2. Берлач А. І. Конфліктологія: Навчальний посібник для дистанційного навчання.- Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини “Україна”. – К.: Ун-т “Україна”, 2007. – 203 с.
3. Герасіна Л.М. Конфліктологія: навч. посіб. – Х.: Право, 2012. - 128с.
4. Нагаєв В. Конфліктологія: курс лекцій: [навч. посіб. для вузів]; М-во освіти України, Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – К.: Центр учб. л-ри, 2004. – 199 с.
5. Словник-довідник термінів з конфліктології . – Чернівці-К., 1995

Допоміжна:

1. Ващенко К. Антиконтфліктні технології: теоретичні засади та українська дійсність. Стратегія україн. державотворення. Філософ.-політолог. та екон. аналіз (Філософія Економіка. Політика. Освіта.). – Полтава: АСМІ, 2000. – С.78-87.
2. Воднік В. Д. Конфлікти в трудовому колективі: причини, шляхи попередження та розв’язання.-Бюл. нац. служби посередництва і примирення. – 2005. – № 11. – С. 50-54.
3. Гайворонська І. Історичний розвиток мирного і компромісного вирішення кримінально-правових конфліктів на українських землях.- Юрид. Україна. – 2008. –№ 5. – С. 105-108.
4. Герасіна Л. М. Стратегія і тактика врегулювання юридичних конфліктів: методологічний та технологічний аспект.-Держ. буд-во та місцеве са-моврядування: зб. наук. пр. – Вип. 1. – Х.: Право, 2001. –С. 58-75.
5. Гірник А. М. Основи конфліктології . – Вид. дім Києво-Могилян. акад., 2010. – 222 с.

6. Герасіна Л. М. Конфліктологія: навч. посіб. . – Х.: Право, 2012. – 128 с.
7. Ємельяненко Л. М. Конфліктологія: навч. посіб – К.: КНЕУ, 2005. – 315 с.
8. Зыбцев В. Н. Конфліктологія для студентів вузів / В. Н. Зыбцев, Е. В. Попова. – Донецьк: Вебер, 2007. – 488 с.
9. Карпенко З. С. Аксіопсихологічна реконструкція стратегій розв'язання конфліктних ситуацій .-Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. психолог. – Вип. 1. – Л.: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 325-331.
10. Кіржнер Л. О. Конфліктологія: навч. посіб. – Х. : ХНЕУ, 2007. – 142 с.
11. Конфлікти в суспільствах, що трансформуються: зб. наук. статей (за матеріалами XI Харк. політолог. читань). – Х.:Право, 2001. – 200 с.
12. Скібіцька Л. І. Конфліктологія: навч. посіб. – К.: Центр учб. л-ри, 2007. – 384 с.
13. Коваленко Д. В. Конфліктологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.- Укр. інж.-пед. акад. – Х. : Точка, 2012. – 221 с.
14. Русинка І. І. Конфліктологія: психотехнології запобігання і управління конфліктами: [навч. посіб.] . – К.: Професіонал, 2007. – 332 с. – С. 8-31.
15. Ложкін Т. Практикум з конфліктології . – Тернопіль: Воля, 2005.– 168 с
16. Миронова О. М. Конфліктологія: навч. посіб. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 167 с.
17. Орлянський, В. С. Конфліктологія. – К.: Центр учб. л-ри, 2007. – 160 с.
18. Панченко В. О., Позняк Т. М. Особливості конфліктної поведінки студентів / Десяті Сіверянські соціально-психологічні читання: матер. Міжн. наук. конференції (29 листопада 2019 року, м. Чернігів) / за наук. ред. О. Ю. Дроздова, І. І. Шлімакової. – Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2020. – С. 239-242.
19. Пірен М. І. Конфліктологія: підруч. –К.: МАУП, 2007. – 360 с.
20. Пірен М. І. Конфлікт і управлінські ролі: соціо-психологічний аналіз: [навч.-практ. посіб.]. – К. :УАДУ, 2000. – 200 с.
21. Примуш М. Конфліктологія: навч. посіб. для вузів.-М-во освіти і науки України. – К.: Вид. дім “Професіонал”, 2006. – 282 с.
22. Русинка І. Конфліктологія. Психологія запобігання і управління конфліктами: навч. посіб.- М-во освіти і науки України. – К.: Професіонал, 2007. – 334 с.
23. Сахань О. М. Політичні конфлікти в Україні як прояв деструкції влади // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого: зб. наук. пр. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – Вип. 3. –Х.: Право, 2010. – С. 182-191.
24. Скібіцька Л. Конфліктологія: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. – К.: Центр учб. л-ри, 2007. – 383 с.
25. Ставицька О. В. Альтернативні технології розв'язання кримінальних конфліктів: загальний аналіз // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2009. – Х.: Право, 2009. – С. 124-133.
26. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – Рівне: Перспектива, 2007. – 398 с.
27. Яремчук С. С. Сучасні теорії в конфліктології: навч. посіб. / С. С. Яремчук. – Чернівці: Рута, 2008. – 72 с.
28. Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 168 с.

Електронні джерела:

1. Анцупов А.Я., Баклановский С.В. - Конфликтология в схемах и комментариях. 4-е издание. Учебное пособие - Проспект - 2016 - ISBN: 978-5-392-19675-3 - Текст электронный // ЭБС Проспект - URL: <http://ebs.prospekt.org/book/30776>
2. Емельянов С. М. – Конфликтология.- 4-е изд., испр. и доп. Учебник и практикум для академического бакалавриата - М.:Издательство Юрайт - 2019 - 322с. - ISBN: 978-5-534-06003-4 - Текст электронный // ЭБС ЮРАЙТ - URL: <https://urait.ru/book/konfliktologiya-438314>
3. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна конфліктологія:навчальний посібник. – Вінниця:ТОВ «Нілан ЛТД»,2015.-208с <http://surl.li/jmva>
4. Конфліктологія : навч. посіб. / А.І. Берлач, В.В. Кондрюкова, В.О. Криволапчук, О.Г. Поліщук; - ОДУВС – вид. 2-ге, доповн. - Одеса : ОДУВС, 2010. – 162 с.

5. Конфліктологія: Учебник / Г.И. Козырев. - М.: ИД ФОРУМ: ИНФРА-М, 2010. - 304 с.: 60x90 1/16. - (Высшее образование). (переплет) ISBN 978-5-8199-0416-9 - Режим доступа: <http://znanium.com/catalog/product/185227>

6. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “конфліктологія.” Режим доступу: <http://surl.li/jnqo>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (звіти, реферати, тести тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, режим роботи тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (2019 р.; Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1kpvtbTTnlgy2Tz29iNvgwlMe84tMAkRg/view>). У процесі навчання забороняються академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування (при написанні контрольної роботи та складанні заліку), хабарництво.

Політика щодо відвідування. Відвідування лекційних занять є бажаним, але не обов'язковим. Теми пропущених лекційних занять студент опрацьовує самостійно. Відвідування практичних занять та контрольних заходів є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, карантинні заходи тощо) навчання та складання заліку може відбуватися в он-лайн формі за погодженням із викладачем.

Розподіл балів.

Види оцінювання	Кількість	Бали	Заг. кількість балів
Семінарські заняття	5 /2	10	50/20
Модульні контрольні роботи	1/1	20	20/20
Самостійна робота		30/60	30/60
Залік (при недостатній кількості набраних балів)			25
Всього			100

Система перекладу балів в екзаменаційні оцінки

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою університету
A	«зараховано»	90-100
B	«зараховано»	83-89
C	«зараховано»	75-82
D	«зараховано»	68-74
E	«зараховано»	60-67
FX	«не зараховано» (з можливістю повторного складання)	35-59
F	« не зараховано» (з обов'язковим повторним курсом)	1-34